

Keskustelualoite KA 7/2018 vp

Satu Taavitsainen sd ym.

Keskustelualoite ulosottoon joutuneiden ahdingosta ja heidän tilanteensa parantamisesta sekä perintäyhtiöiden toiminnan ongelmista ja niiden korjaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Valtakunnanvoudintilastot osoittavat, että vuonna 2017 ulosotossa oli noin 558 000 velallista. Näistä luonnollisia henkilöitä oli 501 000 ja oikeushenkilöitä 57 000.

On hälyttävää, että alle 30-vuotiaiden ulosotossa olevien määrä on kasvanut edellisvuoteen verrattuna yli 4 300 henkilöllä; kaikkiaan heitä oli jo 31 500. Nuorten lisäksi yhä useammat eläkeläiset kärsivät talousvaikeuksista: yli 64-vuotiaita ulosottovelallisia oli noin 32 000; nousua edellisvuoteen on 2 000 henkilöä.

Tällä hetkellä ulosottoon joutuminen estää monien pieni- ja keskipalkkaisten työllistymisen, koska ulosoton jälkeen palkasta jää käteen vähemmän kuin toimeentulotuesta.

Vanhukset, vammaiset ja työttömät joutuvat herkästi taloudelliseen ahdinkoon julkisen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen vuoksi. Viime vuonna 320 000 tavanomaista terveyskeskus-, sairaala-, kotipalvelu-, laitos- ja hammashoidon asiakasmaksua päätyi ulosottoon. Näiden lisäksi ulosottoon asetettiin 36 000 kuntien järjestämän varhaiskasvatuksen päivähoitomaksua.

Useat kunnat ja kuntayhtymät ovat myyneet kuntalaisten asiakasmaksuvelat kansainvälisille perintäyhtiöille. Tämä nostaa kuluja ja vaikeuttaa maksuvaikeuksissa olevien jo ennestään hankalaa taloudellista tilannetta. Osa kunnista on valinnut kuntalaisten taloudellista pärjäämistä edistävän suunnan ja luopunut kansainvälisten perintäyhtiöiden käyttämisestä. Vaikuttavia käytännön toimia tarvitaan lisää, sillä vain noin 30 kuntaa myöntää asukkaalleen sosiaalista luototusta.

Tiedossa on tapauksia, joissa perintäyhtiöt eivät ole luovuttaneet tietoja muiden samasta velasta vastuussa olevien velkasuorituksista tai eivät ole laatineet asianmukaisia tilitysasiakirjoja. Ongelmia aiheuttaa myös se, että velallinen ei saa haltuunsa velkakirjaa tai alkuperäistä laskua. Tällöin perintäyhtiöt voivat periä myös vanhentuneita velkoja. Velkoja on myyty edelleen toisille perintäyhtiöille ja asiakirjoja on kadonnut. Tämän takia viranomaisvalvonnassa ja oikeusistuimissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että velkominen perustuu aina aitoon dokumenttiin, sillä asiattoman tai vanhentuneen velan perimisellä on niin velalliselle itselleen kuin yhteiskunnallekin erittäin haitalliset seuraukset.

Keskustelualoite KA 7/2018 vp

Velkaa kasvattavat korot ja kulut

Moni ulosottoon joutunut on maksanut velkansa moninkertaisesti takaisin korkoina ja perintäkuluna. Esimerkiksi eräs työssäkäyvä mies, jonka alkuperäinen velka oli 63 000 euroa, on maksanut yhdeksän vuoden aikana ulosottomaksua 65 000 euroa, mutta pääoma on lyhentynyt vain 5 000 euroa. Maksamatta on yhä 58 000 euroa, mikä on velallisen kannalta kohtuutonta.

Velkojan kannalta ensisijaista on saada pääoma takaisin. Lainsäädäntöä voitaisiinkin kohtuullistaa niin, että velallisen maksut kohdistuisivat ensin pääomaan ja sen jälkeen korkoihin ja perintäkuluihin. Viivästyskoron suuruutta olisi syytä myös tarkastella erityisesti nyt, kun yleinen korkotasoa on matala.

Yrityksille lain suojaa perintäyhtiöiden kohtuuttomuuksilta

Tällä hetkellä perintäkuluja rajoittava sääntely koskee vain kuluttajajasaamisia. Perinnän kohteena olevien yritysten ja muiden ei-kuluttaja-asemassa olevien osalta on laissa säädetty vain, että velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut.

Tosiasiassa yrityksille koituu nykytilanteessa usein erittäin korkeat perintäkulut, sillä vaaditut kulut eivät usein vastaa todellisia perintätoiminnasta aiheutuvia kuluja, vaan ovat huomattavasti suuremmat. Saatavien perinnästä annettua lakia tulee muuttaa niin, että kuluttaja- ja yrityssaamisia koskevat samat perintäkulujen enimmäismäärät. Tällaista lainsäädäntöä noudatetaan mm. Ruotsissa.

Pikavipit

Pikavipit ovat yksi aikamme viheliäisimmistä ilmiöistä. Niistä aiheutuviin ongelmiin on puututtu lakimuutoksin asettamalla korkokatto alle 2 000 euron luotoille. Pikavippiyhtiöt ovat kuitenkin ottaneet käyttöön keinoja kiertää lakia, minkä vuoksi sääntelyä on yhä tiukennettava muun muassa ulottamalla perittävän koron enimmäismäärät myös yli 2 000 euron luottoihin sekä kiellettävä pikavippien mainostaminen.

Maksuhäiriö- ja luottotietomerkinnät

Elokuussa 2017 peräti 375 000 suomalaisella oli maksuhäiriömerkintä. Tämä on huomattavan iso joukko ihmisiä; se vastaa lähes kymmentä prosenttia aikuisista kuluttajista. Nämä kansalaiset muodostavat huomattavan luottotiedottomien luokan. Luottohäiriömerkinnät vaikeuttavat elämää eri tavoin ja aiheuttavat välittömiä ongelmia asunnon, kotivakuutuksen, sähkösopimuksen, puhelinliittymän ym. välttämättömyshyödykkeiden saamiseen.

Maksuhäiriö- ja muita luottotietomerkintöjä on erilaisia ja eripituisia. Laskuista, veloista ja ulosotosta aiheutuvat merkinnät näkyvät maksuhäiriörekistereissä yleensä 2—4 vuotta. Velan maksaminen ei poista maksuhäiriömerkintää luottotietorekisteristä. Tämä käytännössä estää ihmistä aloittamasta elämäänsä ns. puhtaalta pöydältä.

Keskustelualoite KA 7/2018 vp

Luottohäiriömerkintöihin liittyy pankkien ja rahoituslaitosten omistama Suomen Asiakastieto Oy, joka tekee luottohäiriömerkinnät. Keskustelua tästä kokonaisuudesta ja yksityisen yrityksen roolista ihmisten merkitsemisessä on syytä käydä.

Lisäksi on tarkasteltava perusteellisesti positiivisen luottorekisterin tuomia mahdollisuuksia. Positiivinen luottorekisteri sisältäisi tiedot kaikista kuluttajan lainoista ja tuloista toisin kuin nykyinen rekisteri, jossa näkyvät vain maksuhäiriömerkinnät. Luotonantaja pystyisi näin paremmin arvioimaan kuluttajan maksukykyä ja mahdollisiin maksuvaikeuksiin tai ulosottoon joutumista voitaisiin ennaltaehkäistä.

Digitaaliset järjestelmät

Uusia digitaalisia järjestelmiä hyödyntämällä pystyttäisiin varmistamaan se, että velanottajat tietäisivät, mitä ja minkä suuruisia velkoja heillä on ja mihin laskuun mahdollinen perintä kohdistuu. Lisäksi asiakkaat voisivat luottaa siihen, että tilitys kohdistuu oikeaan saatavaan. Tällaisten järjestelmien ulottamista kansalaisten talousneuvontaan ja käyttöön ottamista niiden ongelmien ratkaisemiseksi, joilla on aidosti vaikutusta kansalaisten taloudelliseen hyvinvointiin, on Suomessa pikaisesti edistettävä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta käy ajankohtaiskeskustelun ulosottoon joutuneiden ahdingosta ja heidän tilanteensa parantamisesta sekä perintäyhtiöiden toiminnan ongelmista ja niiden korjaamisesta.

Keskustelualoite KA 7/2018 vp

Helsingissä 28.9.2018

Satu Taavitsainen sd
Maria Tolppanen sd
Suna Kymäläinen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Antti Rinne sd
Katja Taimela sd
Sirpa Paatero sd
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Ilmari Nurminen sd
Krista Kiuru sd
Lauri Ihalainen sd
Ilkka Kantola sd
Riitta Myller sd
Eero Heinäluoma sd
Timo Harakka sd
Maarit Feldt-Ranta sd
Tarja Filatov sd
Jukka Gustafsson sd
Maria Guzenina sd
Tuula Haatainen sd
Pilvi Torsti sd
Erkki Tuomioja sd
Pia Viitanen sd
Joakim Strand r
Sari Essayah kd
Aila Paloniemi kesk